

Agrarische en groene sector in beeld

24 maart 2023

In het kort

De agrarische en groene sector wordt gekenmerkt door seizoensarbeid. Hoewel de piekperiode per deelsector verschilt, is het aantal werknemersbanen in de maand juli het grootst. Dit is ook terug te zien in de WW-instroom, die in de zomermaanden laag en in de maanden november, december en januari het hoogst is.

De afgelopen jaren vertoonde het aantal vacatures en het aantal werknemers een licht stijgende lijn en daalde de instroom in de WW.

De sector biedt goede kansen voor werkzoekenden. Er is met name veel vraag naar hoveniers, groenvoerzorgers en boomverzorgers. Ook tractorchauffeurs, loonwerkers en landbouwmachinisten zijn lastig te vinden.

Door schaalvergroting en door technologische ontwikkeling neemt de vraag naar technisch geschoold personeel toe. Daarnaast is er ook vraag naar middenkader dat leidinggevende en managementtaken vervult op zowel mbo als hbo-niveau.

De stikstofproblematiek en de klimaatverandering zorgen voor onzekerheden en hebben impact op de bedrijfsvoering in de agrarische en groene sector.

De agrarische en groene sector in beeld

De agrarische en groene sector bestaat uit diverse deelsectoren, zoals glastuinbouw, paddenstoelenteelt, open teelten, dierhouderij (waaronder melkvee-, varkens- en pluimveehouderijen), loonwerk. In navolging van het arbeidsmarkt- en ontwikkelfonds voor de sector, Colland Arbeidsmarkt, rekent UUV ook de hoveniers tot de agrarische en groene sector. Deze deelsector wordt echter in de CBS cijfers niet meegerekend bij de agrarische en groene sector, het CBS duidt de sector aan als 'landbouw, bosbouw en visserij'.¹

- Er zijn ruim 92.000 bedrijven in de agrarische en groene sector. Daarvan wordt 83% gerekend tot de land- en tuinbouw en 16% tot de hoveniersbedrijven.²
- 63% van de bedrijven heeft maximaal 5 personen op de loonlijst staan. Vooral in de hovenierssector, dierhouderijen en in de open teelten landbouw komen relatief kleine bedrijven voor.³

Werkgelegenheid: omvang en ontwikkeling

Veel zelfstandigen

De agrarische en groene sector is één van de weinige sectoren met **meer zelfstandigen dan werknemers**. Tot de groep zelfstandigen behoren eigenaren van een agrarisch bedrijf en hun meewerkende gezinsleden die niet op de loonlijst van hun bedrijf staan, ondernemers met personeel, en zzp'ers. Het aantal banen voor deze groep bleef tussen 2017 en 2021 vrij stabiel, het schommelde rond de 135.000 zelfstandigen.

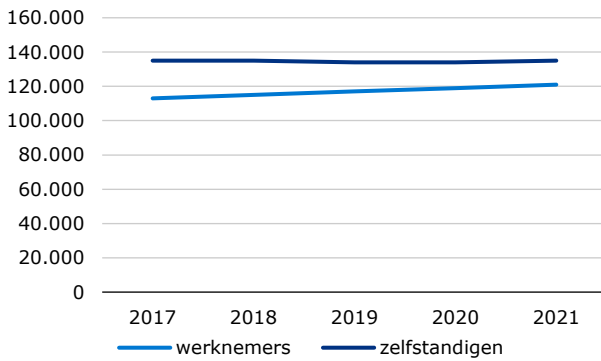
¹ Colland Arbeidsmarkt verstaat onder de agrarische en groene sector de deelsectoren bedrijfsverzorging, bloembollen-groothandel, bos en natuurbeheer, dierhouderij, glastuinbouw, groenvoeder-drogerijen, hoveniers, groen, grond en infrastructuur, open teelten bloembollen, open teelten landbouw, open teelten tuinbouw, open teelten boomkwekerij, paddenstoelenteelt en varkensverbetering

² CBS bedrijfsregister, 1^e kwartaal 2023

³ collandarbeidsmarkt.incijfers.nl, geraadpleegd 27 januari 2023

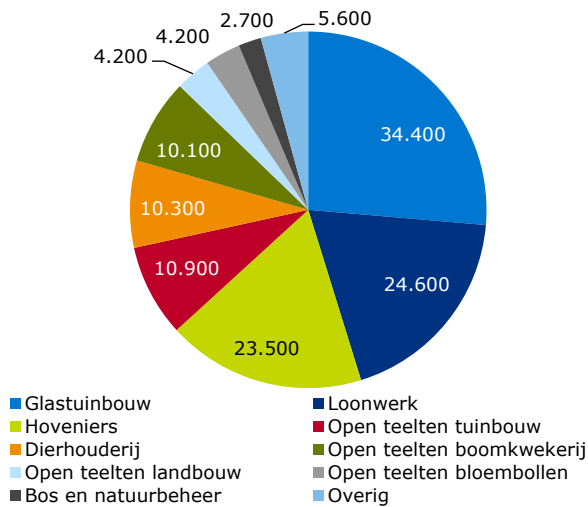
Ontwikkeling werkgelegenheid in de sector

Aantal banen 2017-2021

Bron: CBS statline (exclusief hoveniers)

Werkzame personen op de loonlijst 2021

Bron: ABF Research (2022), Arbeidsmarkt Colland 2022

Werkgelegenheid: kenmerken

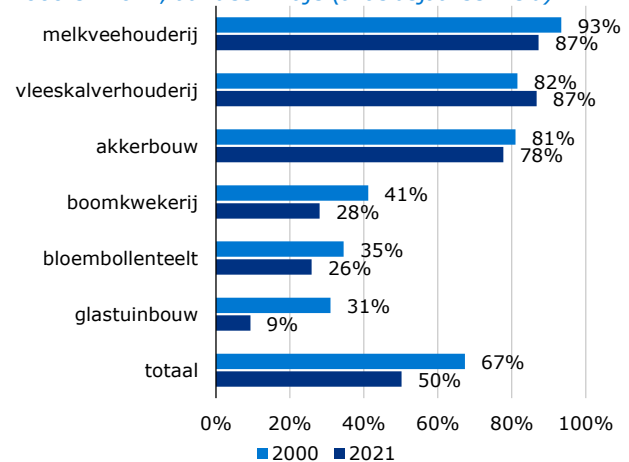
Aandeel gezinskrachten groot, maar dalend

Naast het aantal zelfstandigen komt het in de agrarische en groene sector ook regelmatig voor dat gezinskrachten meewerken. In 2021 bestond **50% van de arbeidskrachten uit gezinskrachten**. Onder gezinskrachten vallen bedrijfshoofden, echtgenoten en meewerkende familie. Dit is een daling ten opzichte van 2000, toen nog 67% van de arbeidskrachten uit gezinskrachten bestond. Deze afname is deels een gevolg van de schaalvergroting in de tuinbouw, waardoor er een verschuiving van gezinskrachten naar arbeidskrachten buiten het gezin is ontstaan.

Het aandeel meewerkende gezinskrachten verschilt per deelsector. In de **melkveehouderij** en de **vleeskalverhouderij** (beide 87%) is het aandeel gezinskrachten het grootst. In de glastuinbouw is het aandeel het laagst (9%) en wordt vergeleken met de andere deelsectoren relatief vaak gebruik gemaakt van arbeidskrachten buiten het gezin.

3 deelsectoren met het grootste en 3 deelsectoren met het laagste aandeel gezinskrachten

2000 en 2021, aandeel in aje (arbeidsjaareenheid)

Bron: agrimatie.nl, arbeid: onbetaalde en betaalde aje in de land- en tuinbouw

⁴ de landbouwtellingen betreft bedrijven die in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel zijn opgenomen met een agrarische landbouwactiviteit, zie ook [Landbouwtelling \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)

7 op de 10 werknemers die structureel op de eigen loonlijst staan heeft een vast contract

Uit het Colland onderzoek uitgevoerd door ABF Research blijkt dat 7 op de 10 werknemers die structureel op de loonlijst van een agrarisch en groen bedrijf staan, een contract voor onbepaalde tijd heeft. **Als ook de uitzend- en de seizoenskrachten worden meegeteld, heeft zo'n 44% een vast contract.**⁵ In alle sectoren bij elkaar is dat 67% vast en 33% flex, zo blijkt uit gegevens van CBS. Werknemers die geen vast contract met een vast aantal uren hebben, worden door CBS tot de flexibele schil gerekend. De groep van flexibele arbeidskrachten bestaat uit werknemers in loondienst met een tijdelijk contract (voor een vast aantal uur per week), inval-/oproepkrachten (werken een flexibel aantal uur per week) en uitzendkrachten.

Inzet flexibele krachten vooral in piekperioden

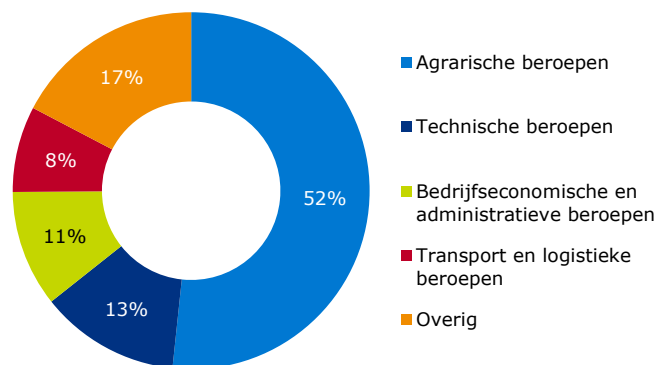
Het extra personeel dat wordt ingehuurd, wordt voor het overgrote deel vooral tijdens piekmomenten ingezet.

Tijdens piekperiodes neemt het aantal arbeidskrachten met ruim 30% toe in vergelijking met het aantal dat structureel in de sector werkzaam is.⁶

Niet elke deelsector kent piekperiodes en ze vinden ook niet op hetzelfde moment plaats. Vooral de **glastuinbouw en de open teelten tuinbouw en bloembollen** kennen echte piekperiodes qua werkzaamheden. Uit onderzoek van ABF Research blijkt dat in de open teelten tuinbouw en bloembollen veel gebruik wordt gemaakt van buitenlandse werknemers uit Midden- en Oost-Europa, zogenaamde MOE-landen. Tijdens piekperiodes kan dat oplopen tot bijna 4 op de 10 werknemers in de open teelten tuinbouw en zo'n 3 op de 10 in de bloembollen. In de glastuinbouw is het aandeel werknemers afkomstig uit de MOE-landen 2 op de 10, maar omdat in deze deelsector meer mensen werkzaam zijn gaat het om grotere aantallen. In de paddenstoelenteelt daarentegen is het aandeel werknemers uit de MOE-landen dat structureel op de eigen loonlijst staat relatief groot (58%).

In de agrarische en groene sector werkt zo'n **63% van de werkenden fulltime**. Dit is meer dan het gemiddelde van alle sectoren (52%). Het gaat hier om zelfstandigen en werknemers tezamen. Met name in het loonwerk en bij de hoveniers worden volle werkweken gemaakt.

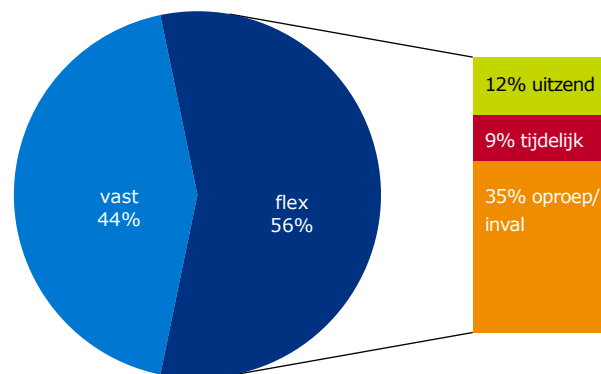
Beroepsrichtingen in de agrarische en groene sector 2-jaarsgemiddelde 2021-2022

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

Verdeling vaste en flexibele arbeidscontracten

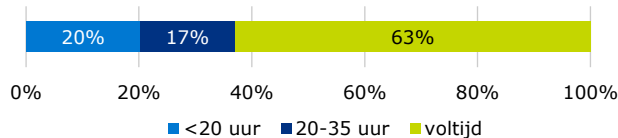
Werkzame beroepsbevolking agrarische en groene sector 2021

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

Aantal arbeidsuren per week

Werkzame beroepsbevolking agrarische en groene sector 2021

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

De helft heeft een agrarisch beroep

- 52% van de werkenden in de sector heeft een agrarisch beroep zoals melk- en rundveehouder, medewerker bloemen- en plantenkwekerij, akkerbouwer en groenteler.
- Andere grote beroepsrichtingen zijn de technische beroepen (onder andere landbouwmachine-monteur), de bedrijfseconomische en administratieve beroepen (bijvoorbeeld administratief en boekhoudkundig medewerkers) en de transport en logistieke beroepen (zoals landbouwmachinist en vrachtwagenchauffeur).
- Onder 'overig' vallen commerciële en dienstverlenende beroepen (zoals bijvoorbeeld vertegenwoordigers, verkoopmedewerkers en dierenverzorgers) en beroepen in de zorg, zoals medewerkers kinderopvang en verzorgenden.

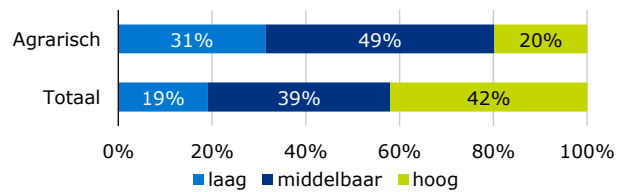
⁵ CBS statline

⁶ ABF Research (2022), Arbeidsmarkt Colland 2022 (onderzoek over het kalenderjaar 2021)

Bijna helft werkenden middelbaar opgeleid

In de agrarische en groene sector is bijna de helft van de het aantal werkenden **(49%) middelbaar opgeleid**. Er werken ook **relatief veel laagopgeleiden**⁷, dat wil zeggen mensen zonder startkwalificatie (31%). Dat is een afname vergeleken met 2013 toen nog 38% van de werkenden in de agrarische en groene sector niet in het bezit was van een opleiding op minimaal mbo-2 niveau. Het hoge aandeel laagopgeleiden is deels te verklaren door het aandeel jongeren dat een (bij)baan heeft in de sector en daarnaast nog bezig is met hun school. Als ingezoomd wordt op werknemers die structureel op de loonlijst staan liggen de verhoudingen anders. Volgens onderzoek van ABF Research is bijna 21% van deze groep werkenden laag opgeleid. Met name in de deelsectoren paddenstoelenteelt, glastuinbouw en bloembollenteelt werken relatief veel mensen zonder startkwalificatie. Ruim 59% van de werknemers die structureel in de sector werkzaam zijn is middelbaar opgeleid en 20% behoort tot de hoger opgeleiden.

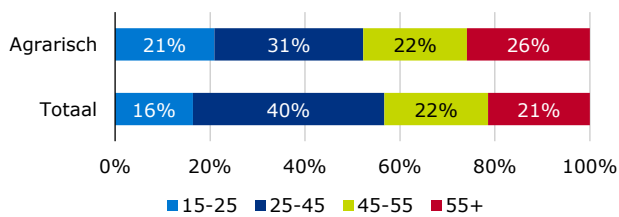
Opleidingsniveau naar sector Werkzame beroepsbevolking 2021

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

Leeftijdsofbouw in de sector

Werkzame beroepsbevolking 2021

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

Vergrijzing met name onder zelfstandigen

In de agrarische en groene sector zijn relatief veel 55-plussers werkzaam. Dit betreft met name zelfstandigen. Van de werknemers op de loonlijst is slechts 18% 55-plus. In de deelsectoren **hoveniers, dierhouderijen, open teelten tuinbouw, bloembollenteelt en boomkwekerijen** zijn naar verhouding **weinig 55-plussers in dienst**. Bos en natuurbeheer en de groothandel bloembollen hebben naar verhouding wel veel 55-plussers op de loonlijst.⁸

Vooraf mannen werkzaam in de sector

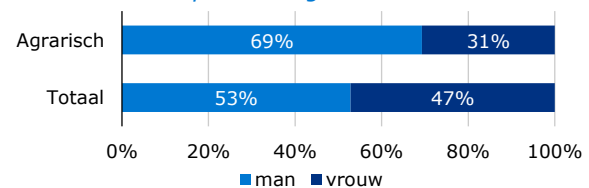
In de agrarische en groene sector werken **meer mannen (69%) dan vrouwen**. Dat is ruim boven het gemiddelde van alle sectoren (53%).

Als gekeken wordt naar werknemers die structureel op de loonlijst staan, blijkt ruim 73% uit mannen te bestaan.

Uitzondering is de paddenstoelenteelt, waar meer vrouwen dan mannen op de loonlijst staan.⁸

Verhouding man/vrouw

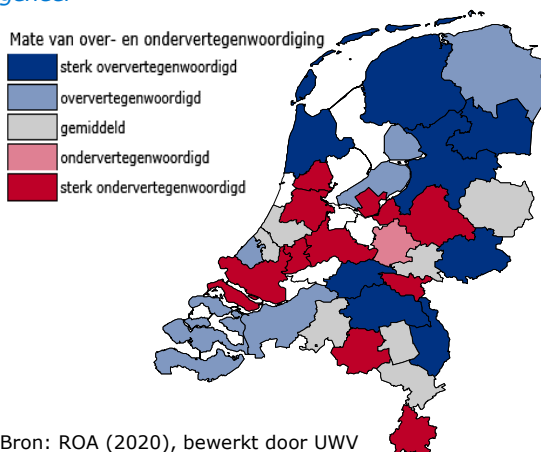
Werkzame beroepsbevolking 2021

Bron: CBS, o.b.v. enquête beroepsbevolking (excl. hoveniers)

Regionale spreiding agrarische en groene sector

Onder- en oververtegenwoordiging t.o.v. Nederland als geheel

Bron: ROA (2020), bewerkt door UWV grenzen arbeidsmarktregio's 2022

Per regio ander type agrarisch-groen bedrijf dominant

De agrarische en groene sector is vooral sterk vertegenwoordigd in de arbeidsmarktregio's **Friesland, Drenthe, Zolle, Achterhoek, Noord-Holland Noord, Rivierenland, Noordoost-Brabant en Noord-Limburg** (donkerblauwe regio's). In deze regio's werkt een relatief groot deel van de beroepsbevolking in de agrarische en groene sector.

Niet in elke regio is hetzelfde type agrarische en groene bedrijf gevestigd, zo blijkt uit gegevens van Colland:

- Varkenshouderijen en de paddenstoelenteelt komen vooral in zuidoost Nederland voor.
- In het noordwesten ligt het zwaartepunt bij de open teelten bloembollen en bij de groothandel in bloembollen.
- In het noorden van het land ligt het accent daarentegen op de melkveehouderij, open teelten landbouw en de bedrijfsverzorging.

⁷ Het gaat hier om het hoogst behaalde onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo en de entreeopleiding of de voormalige assistentenopleiding (mbo1)

⁸ collandarbeidsmarkt.incijfers.nl, geraadpleegd 19 januari 2023

- In het westen zijn vooral glastuinbouw en de open teelten boomkwekerij vertegenwoordigd.
- In het oosten zijn de pluimveehouderij en de open teelten fruit dominant.
- Tot slot komen in het zuidwesten de open teelten land- en tuinbouw relatief sterk naar voren, maar ook de fruitteelt speelt daar een rol van betekenis.

Trends en ontwikkelingen

Milieu- en klimaateisen vragen om investeringen en innovatie⁹

Het milieu en klimaat en de daaruit voortvloeiende regelgeving hebben impact op de agrarische en groene sector. Hieronder een greep uit enkele relevante ontwikkelingen voor de sector.

Duurzaamheid

In het klimaatakkoord dat in 2019 is afgesloten staat dat de landbouw en het landgebruik in 2050 klimaatneutraal moet zijn. Een ingewikkelde uitdaging, omdat een deel van de **uitstoot van broeikasgas** niet te vermijden is: koeien produceren methaan en uit kunstmest komt lachgas vrij, beide broeikasgassen. Daarnaast is er uitstoot van CO₂ door het energiegebruik in kassen. Anderzijds legt de sector ook CO₂ vast: in de bomen, de bodem en het gras. Dat draagt weer bij aan de reductiedoelstelling.

Inmiddels wordt er ingezet op **kringlooplandbouw**, om te voorkomen dat de bodem uitgeput raakt en de biodiversiteit verder afneemt. Het idee hiervan is dat de grondstoffen die uit de natuur en de bodem worden onttrokken, daar ook weer aan worden teruggegeven. Ook zijn er maatregelen die de bodemdaling in veenweidegebieden moeten tegengaan en moet natuur- en bosbeheer klimaatvriendelijker worden. Voorts zijn er vanuit de overheid **mestregels** en plannen voor **vermindering van stikstofuitstoot**, maar de concrete invulling daarvan is nog niet duidelijk. Globaal hebben agrarische ondernemers de keuze uit **innoveren** (bijvoorbeeld in nieuwe stallen en technieken), **extensiveren** (zoals verminderen van het aantal dieren) en **omschakelen** naar bijvoorbeeld biologische landbouw. Daarnaast stelt de overheid geld beschikbaar om veehouderijen op te kopen die dicht bij Natura 2000-gebieden liggen.

Klimaat verandert

Het klimaat verandert, steeds vaker is er sprake van extreme weersomstandigheden. Tijdens droge zomers zakt het grondwaterpeil zo ver dat boeren in bepaalde regio's niet meer mogen beregenen met water uit sloten en beken. In het **actieprogramma klimaatadaptatie landbouw** wordt aan de hand van 5 onderwerpen beschreven hoe de sector zich kan voorbereiden op extreem weer en andere risico's van klimaatverandering. Het gaat om:

- het watersysteem (gericht op het beperken van schade als gevolg van wateroverlast, verdroging en achteruitgang van waterkwaliteit, waaronder verzilting)
- het bodemsysteem (het verbeteren van de bodemstructuur)
- gewassen & teeltsystemen (zoals gewassen die (beter) weerbaar zijn tegen ziekten en plagen, maar ook droogte en wateroverlast)
- veehouderij (onder andere hittestress in relatie tot dierwelzijn, transport van dieren, nieuwe dierziekten)
- extra ondersteuning via bijvoorbeeld kennis en innovatie.

Productievermindering

De klimaatveranderingen, investeringen in verduurzamingsmaatregelen en wet- en regelgeving hebben impact op de productie. Zo kunnen de bemestingsvrije zones langs waterlopen leiden tot een lagere productie in de akkerbouw en hebben de stikstofmaatregelen gevolgen voor onder andere de omvang van de veestapel.

In 2022 is de agrarische productie gedaald ten opzichte van 2021 (-2,1%). De productievermindering speelde met name in de dierhouderij en in de (glas)tuinbouw.

(Verdere) ontwikkeling precisielandbouw

Bij precisielandbouw wordt met behulp van technologieën zoals GPS, sensoren, ICT en robotisering, bepaald welke behandeling planten nodig hebben. Waar in de 'reguliere' landbouw een heel veld dezelfde behandeling krijgt, kan dit met precisielandbouw verschillen per vierkante meter. Deze systematiek, ook wel **smart farming** genoemd, is tevens in ontwikkeling binnen de dierhouderij. Voorbeelden hiervan zijn sensoren om gedrag en gezondheid van bijvoorbeeld koeien te monitoren of automatische vogelmijttellers voor pluimveehouders.

⁹ Bronnen: [Landbouw en landgebruik | Klimaatakkoord; Pas in april duidelijkheid over 'piekbelasters' in stikstofdossier \(nos.nl\)](#); [Mestregels boeren onduidelijk omdat kaartjes met sloten niet kloppen \(nos.nl\)](#); [www.rijksoverheid.nl](#) (klimaatadaptatie landbouw, kringlooplandbouw, perspectieven voor agrarische ondernemers); [www.abnamro.nl](#) (sectorprognose); [www.ing.nl](#); [www.rabobank.nl](#) (cijfers en trends); [www.wur.nl](#) (precisielandbouw); CBS Statline (nationale rekeningen landbouwtellingen, output goederen en diensten)

Economische ontwikkelingen, schaalvergroting en bedrijfsopvolging¹⁰

Naast het klimaat en milieu zijn er ook andere ontwikkelingen en trends, die van invloed zijn op de bedrijfsvoering in de agrarische en groene sector. Hieronder worden enkele genoemd:

- Door de hoge inflatie zijn de **prijzen voor productiemiddelen** als veevoer en kunstmest in 2022 **gestegen**. Ook namen de **energiekosten** fors toe door de oorlog in de Oekraïne en het verbod op de import van Russisch gas. Daardoor zijn er glastuinbouwbedrijven die hun teeltstrategie hebben aangepast. Zo besluiten sommige ondernemers de kassen in de wintermaanden leeg te laten en pas in het voorjaar weer verder te gaan met telen. Anderen gaan voor een deel over op een teelt die minder hoge temperaturen vraagt.

- **Schaalvergroting en verbreden activiteiten als extra inkomstenbron**

Het aantal bedrijven in de agrarische en groene sector neemt al jaren sterker af dan het aantal hectare cultuurgrond (grond dat gebruikt wordt voor agrarische activiteiten). Hiermee is de **omvang van de bedrijven** die overblijven **toegenomen**.

Kleinere bedrijven hebben soms moeite het hoofd boven water te houden. Sommige bedrijven zetten in op **aanvullende inkomsten** uit **andere activiteiten**. Dit kan een camping of bed and breakfast zijn, anderen hebben een winkel aan huis. Ook zijn er agrarische ondernemers die een zorgboerderij beginnen of hun bedrijf combineren met kinderopvang.

- **Bedrijfsopvolging en –overname**

Voor oudere bedrijfshoofden is het soms lastig een opvolger te vinden voor hun bedrijf. Onzekerheden rond wet- en regelgeving, hoge grondprijzen en de benodigde investeringen die gedaan moeten worden zijn vaak knelpunten bij bedrijfsovername. De grondprijzen staan niet in verhouding tot de opbrengsten van het bedrijf. Een potentiële opvolger moet eerst een grote lening aangaan om de grond, de gebouwen en de machines over te kunnen nemen.

Veranderingen in beroepen¹¹

Functies veranderen qua inhoud en zijn verbreed

Naast schaalvergroting, waardoor er vaker sprake is van grote bedrijven, zijn diverse werkzaamheden ook geautomatiseerd. Zo is het werk in voorkomende gevallen lichter geworden voor productiemedewerkers en hoeven zij niet zoals voorheen het geval was met bijvoorbeeld kisten tomaten te sjouwen. In de dierhouderij kan men bijvoorbeeld gebruik maken van sensoren om de conditie van de dieren te monitoren en het juiste voer hiervoor te selecteren. Ook kunnen er mest-, melk- en voeropschuifrobots ingezet worden. Naast verlichting van werkzaamheden van werknemers, levert automatisering vaak ook een lagere kostprijs op. Door de inzet van dergelijke technologieën neemt het belang van **ICT en technologische vaardigheden** toe in de sector. Technische kennis en vaardigheden worden steeds belangrijker door de toegenomen complexiteit van nieuwe machines. Zo is er bijvoorbeeld in de glastuinbouw door innovaties en de inzet van nieuwe machines vaker technisch geschoold personeel nodig om de machines en software te onderhouden en ermee te werken.

Daarnaast zijn er door schaalvergroting **nieuwe functies** ontstaan, zoals een middenkader dat leidinggevende en managementtaken vervult op zowel mbo- als hbo-niveau. Ook is er behoefte aan technici, ict'ers, marketeers, salesdeskundigen, logistiek en HR medewerkers en teeltspecialisten. Dit soort functies vraagt om specialistische kennis.

Door de toegenomen belangstelling van consumenten voor waar voedsel vandaan komt, biologisch eten en het 'groen' in het algemeen, komt de boer ook steeds vaker in direct contact met de consument. Zo zijn er agrariërs die zelfoogsttuinen hebben, oogstaandelen of groente- en fruitpakketten verkopen of een winkel aan huis hebben. Dit vraagt naast **ondernemersvaardigheden** ook goede **communicatieve en sociale vaardigheden** van de ondernemer, die in deze gevallen ook vaker voorlichting over de teeltwijzen geeft.

De **toenemende en wijzigende regelgeving** vraagt van ondernemers in de sector de ontwikkelingen op de voet te (blijven) volgen en op de juiste wijze te interpreteren en toe te passen. Planning en administratieve taken worden steeds vaker geautomatiseerd, waardoor het omgaan met ICT ook hier meer van belang is.

WW-uitkeringen

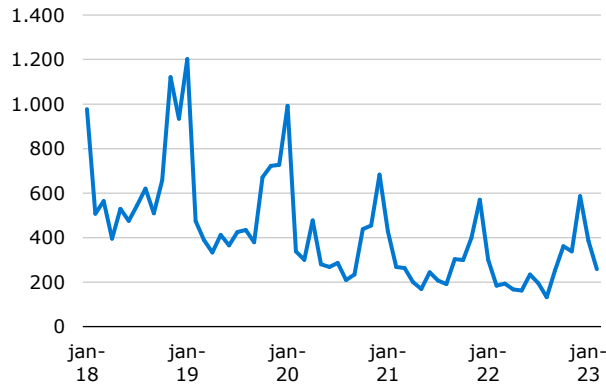
De agrarische en groene sector wordt gekenmerkt door **seizoensarbeid**. Hoewel de exacte piekperiode per deelsector verschilt, is het aantal werknemers op de loonlijst in de maand juli het grootst, zo blijkt uit het Colland onderzoek uitgevoerd door ABF research. In de maanden daaropvolgend staan er minder mensen op de loonlijst en in januari zijn de minste werknemers in dienst. Dit is ook terug te zien in het aantal nieuwe WW-uitkeringen dat elk jaar in de maanden **november, december en januari** sterk toeneemt.

¹⁰ Bronnen: UWV, Gevolgen energieprijzen voor sectoren (2022); CBS Statline (landbouwteelt, gewassen, dieren en grondgebruik naar gemeente); www.nos.nl (veel-vraag-naar-kinderopvang-bij-boer-maar-regels-belemmeren-uitbreiding); www.nieuweoogst.nl (Agridirect: Meeste oudere boeren hebben geen opvolger klaar staan)

¹¹ Bronnen: www.kasgroei.nl; Volkskrant, 22-01-2023, Met computers in de autonome kas kan de kweker duurzaam voedsel produceren

Ontwikkeling nieuwe WW-uitkeringen

2018 – februari 2023

Bron: UWV, WW-personeel vanuit de SV-sector landbouw, groenvoorziening, visserij

Instroom in de WW daalt

Het aantal WW'ers vanuit de sector agrarisch en groen is gedaald. In 2018 werd aan ruim 7.800 personen een nieuwe WW-uitkering verstrekt.

In de daarop volgende jaren nam het aantal nieuwe WW-uitkeringen af. In 2022 waren er 3.100 personen met een nieuwe WW-uitkering: 60% minder dan in 2018.

- De WW-instroom naar opleidingsniveau wijkt af van de verdeling in de sector. Naar verhouding zijn lageropgeleiden oververtegenwoordigd. Dit komt met name omdat voor het seizoenswerk veelal minder geschoold personeel wordt aangetrokken. In 2022 heeft ongeveer 51% van de WW-instroom maximaal een mbo-1 diploma, terwijl 31% van de werkenden dit opleidingsniveau heeft.
- De instroom in de WW is sinds 2018 voor alle leeftijdsgroepen afgenomen. Bij de 55-plussers daalde het aantal WW'ers echter minder hard dan bij de andere leeftijdscategorieën.

Net als bij de nieuwe WW-uitkeringen vertoont ook het aantal lopende WW-uitkeringen vanuit de agrarische en groene sector een dalende lijn. In februari 2023 werd aan nog geen 2.400 personen een WW-uitkering verstrekt, terwijl dat er in februari 2018 circa 6.000 waren. Een afname van 61%.

Beroepen met de grootste nieuwe WW-instroom in 2022 worden hierna weergegeven (top 10). Het gaat om de beroepen waar WW'ers, die voor hun werkloosheidsperiode in de agrarische en groene sector hebben gewerkt, naar op zoek zijn.

Nieuwe WW-uitkeringen per beroep in de agrarische en groene sector

Top 10 beroepen van inschrijving 2022, naar omvang afgerond op 50-tallen

Beroep van inschrijving	2022	mutatie 2021-2022
Productiemedewerker	400	-20%
Medewerker bloemen- en plantenteelt	200	-16%
Agrarisch seizoenskracht groente en fruit	150	-5%
Magazijnmedewerker	50	0%
Medewerker groenteteelt	50	-21%
Medewerker hoveniersbedrijf	50	-28%
Agrarisch seizoenskracht bloemen en planten	50	29%
Hovenier	50	-18%
Medewerker groenvoorziening (plantsoenen en parken)	50	-18%
Financieel-administratief medewerker	50	-36%

Bron: UWV, WW-personeel vanuit de SV-sector landbouw, groenvoorziening, visserij

Instroom van WW'ers in de sector

UWV beschikt over unieke gegevens uit het arbeidsverleden van mensen die de afgelopen jaren op enig moment waren ingeschreven als werkzoekende. Met behulp daarvan zijn de meest voorkomende loopbaanwisselingen in kaart gebracht over de periode 2017- juli 2022. Daaruit komt naar voren dat er relatief veel overstappen zijn van mensen met werkervaring in technische en transport en logistieke beroepen richting een agrarisch beroep. Bij de technische beroepen gaat het bijvoorbeeld om productiemedewerkers, inpakkers, oppermannen en hulparbeiders bouw. Bij de transport en logistieke beroepen gaat het om overstappen van onder andere magazijn-, expeditiemedewerkers en orderpickers, bestelwagenchauffeurs, maar ook van vakkenvullers en winkelassistenten. Weliswaar verschilt het takenpakket van deze beroepen met dat van medewerkers in de agrarische sector, maar wat ze met elkaar gemeen hebben is overeenkomst op het gebied van skills. Zo zijn de meeste van deze beroepsbeoefenaren aanpakkers, die graag resultaatgericht bezig zijn en hun handen uit de mouwen steken. In veel agrarische beroepen komt dit goed van pas.

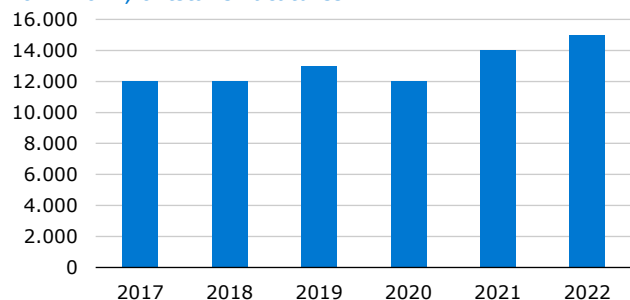
Vacatures

Uit onderzoek van UWV¹² blijkt dat slechts de helft van de werkgevers in de agrarische en groene sector bij personeelsbehoefte een vacature publiceert (tegenover 82% gemiddeld). Hierdoor geven cijfers over gepubliceerde vacatures **geen volledig beeld** over de vraagzijde in de sector. Wel geven de cijfers een indicatie van de ontwikkeling van baanopeningen in de sector:

¹² Hoe werven werkgevers? Inzichten in de zoektocht van bedrijven naar personeel | UWV | Over UWV

Vacature ontwikkeling in de agrarische en groene sector

2017-2022, ontstane vacatures

Bron: CBS, vacatures, kwartaalenquête
Exclusief hoveniers

- Het gevraagde opleidingsniveau is in slechts 5% van de gevallen hbo of wo niveau. 36% van de vacatures is geschikt voor personen met mbo-2, 3 of 4 niveau en 60% is geschikt voor maximaal vmbo of mbo-1 niveau.¹⁴
- **Ongeveer een derde van de vacatures in 2021 stond langer dan 3 maanden open** (indicatie voor moeilijk vervulbare vacature) en 33% van de vacatures in 2021 is geschikt voor schoolverlaters met een groene opleiding.^{13 en 14}
- 18% van de werkgevers in de landbouw, bosbouw en visserij ervaart in het eerste kwartaal van 2023 belemmeringen in de bedrijfsvoering door een tekort aan personeel.¹⁵ Dit aandeel neemt sinds 2017 toe, toen ervaarde 3% van de werkgevers in het eerste kwartaal belemmeringen door een gebrek aan personeel.

Kansen op werk

Binnen de agrarische en groene sector is er vooral bij hoveniers en groenvoorzieners sprake van moeilijk vervulbare vacatures. Volgens de conjunctuurenquête van CBS ervaart de helft van de ondernemers in deze deelsector belemmeringen in de bedrijfsvoering door een gebrek aan personeel. In de samenleving is er een toenemende interesse voor groen als oplossing voor problemen als hittestress, verlies aan biodiversiteit en opvang van piekbelasting bij extreme buien. Daardoor neemt de vraag naar **hoveniers, groenvoorzieners en boomverzorgers** toe. Dit betekent dat de kansen op werk bij dit soort beroepen goed zijn.

Beroepen met voldoende tot goede kansen

Loonwerkers, landbouwmachinisten en tractorchauffeurs
(Voorman) hoveniers / groenonderhoud, boomverzorgers,
greenkeepers

(Vakbekwaam) medewerkers boomkwekerij

Vakbekwaam / zelfstandig medewerkers teelt, vakexperts teelt
en groene technologie*

Meewerkend voormannen / teamleiders / (assistent)
bedrijfsleider teelt*

Keurmeesters en selecteurs agrarische producten

*Door de hoge energieprijzen is de werkgelegenheid in de glastuinbouw mogelijk kwetsbaar.

Bron: UWV (2022), Kansrijke beroepen

Uit het onderzoek van Colland door ABF Research blijkt eveneens dat vacatures in de deelsector hoveniers relatief moeilijk vervulbaar zijn. Ook in het loonwerk komen naar verhouding veel moeilijk vervulbare vacatures voor.¹³

Modern loonwerk vraagt om technisch goed opgeleid personeel dat gecertificeerd is om met uiteenlopende machines te werken. Doordat er tekorten zijn aan technische vakmensen op mbo-niveau, ook bij bouwbedrijven in het grondverzet, neemt de concurrentie om technisch personeel toe. Dit betekent dat het voor (agrarische) loonbedrijven lastiger is om aan personeel als **tractorchauffeurs en landbouwmachinisten** te komen.

Ook in de andere deelsectoren is behoefte aan **technische medewerkers** (onderhoudsmonteurs en andere technische medewerkers), **ICT'ers, calculatoren en werkvoorbereiders**. Een specifieke groene opleiding is daarbij vaak niet nodig.

Innovaties in de sector bieden goede kansen voor technisch geschoold werkzoekenden

De toegenomen vraag naar technisch geschoold personeel in de sector, biedt kansen voor werkzoekenden. Er zijn echter ook andere sectoren waarmee geconcurrereerd wordt in de zoektocht naar personeel met technische kennis en vaardigheden. Binnen de glastuinbouw is hiervoor dan ook een leerwerktraject ontwikkeld en opgezet op initiatief van sociale partners zoals Glastuinbouw Nederland en CNV Vakmensen.

Toegenomen vraag naar technisch personeel: "Sleutel aan je toekomst"

Door slimme innovaties, duurzame productiemethodes, hightech uitvindingen zijn technische functies steeds vaker nodig. Onderhoudsmonteurs in de glastuinbouw hebben dagelijks te maken met elektrotechniek, mechanische techniek, energiesystemen, aandrijftechniek en watertechniek. Om die reden heeft Kasgroei het leerwerktraject "Sleutel aan je

¹³ ABF Research (2022), Arbeidsmarkt Colland 2022 (onderzoek over het kalenderjaar 2021)

¹⁴ collandarbeidsmarkt.incijfers.nl, geraadpleegd 16 januari 2023

¹⁵ CBS, conjunctuurenquête

toekomst" gelanceerd, waarbij in samenwerking met glastuinbouwbedrijven en het technisch opleidingsinstituut ROVC potentiële medewerkers opgeleid worden tot technisch medewerker en vervolgens tot zelfstandig onderhoudsmonteur. Het leerwerktraject is gebaseerd op maatwerk. Afhankelijk van de kennis en ervaring van de deelnemer wordt bepaald welke modules hij of zij doorloopt. Deelnemers hoeven enkel affiniteit te hebben met techniek en over een mbo werk- en denkniveau te beschikken, een technische achtergrond is geen vereiste.

Bron: www.kasgroeit.nl

Baankansen voor mbo-studenten

De Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) maakt jaarlijks inzichtelijk wat de kansen op werk na diplomering zijn voor jongeren die nu kiezen voor een mbo-opleiding. Het gaat dan om de kans op werk in het verlengde en op het niveau van de gekozen mbo-opleiding.

De volgende tabel geeft weer bij welke groene opleidingen de kansen op werk voldoende tot goed zijn voor jongeren die nu een opleiding starten.

Kans op werk voldoende tot goed		
mbo-2	mbo-3	mbo-4
Medewerker agrohandel en logistiek	Vakbekwaam medewerker agrohandel en logistiek	Vakexpert agrohandel en logistiek
Medewerker teelt	Vakbekwaam medewerker teelt	Vakexpert teelt en groene technologie
Medewerker groen en cultuurtechniek	Vakbekwaam hovenier	Adviseur leefomgeving
Medewerker hovenier	Vakbekwaam medewerker groen en cultuurtechniek	Opzichter/uitvoerder groene ruimte
Medewerker natuur, water en recreatie	Vakbekwaam medewerker bloem, groen en styling	Bedrijfsleider/ondernemer bloem, groen en styling
Medewerker bloem, groen en styling	Boomverzorger	Vakexpert bloem, groen en styling

Bron: SBB Kans op Werk 2023

Instream vanuit opleidingen niet afdoende

In vergelijking met het totale mbo daalt het aandeel studenten dat een groene mbo-opleiding volgt. Dat geldt ook voor het aantal mbo-gediplomeerden. Mede door de teruglopende instroom vanuit het beroepsonderwijs en de groeiende vraag naar arbeid, is het in sommige deelsectoren lastig om vakmensen te vinden. **Onbekendheid** met de groene sector, een **minder goed imago** en het feit dat er soms lange werkdagen worden gemaakt spelen daarbij een rol.

GroenPact speelt hier op in door in de 'Groene Werelden' aan de hand van acht thema's duidelijk te maken wat de agrarische en groene sector te bieden heeft.

Mensen enthousiasmeren voor de agrarische en groene sector: de Groene Werelden van GroenPact

GroenPact is een innovatieplatform en samenwerkingsverband van bedrijfsleven, overheid en onderwijs voor het groene domein. Directe aanleiding voor het concept van de 'Groene Werelden' is de vraag hoe nu en in de toekomst voldoende vakmensen en professionals instromen in de groene sector. Het verbeteren en versterken van een goed imago van de sector helpt daarbij. Er zijn 8 'Groene Wereld' thema's geformuleerd, zoals 'Voeding', 'Wonen, Werken & Recreatie' en 'Productie, Wereldhandel en Logistiek'. Bij elke 'Groene Wereld' is een toolkit beschikbaar waarmee duidelijk wordt hoe de agrarische en groene sector aan het betreffende thema bijdraagt. Het doel is het imago van de groene sector een boost te geven en te laten zien hoe het groene domein oplossingen biedt voor maatschappelijke uitdagingen. Met dit initiatief wil GroenPact bijdragen aan een hogere in- en uitstroom van studenten in groene opleidingen en toename en behoud van voldoende gekwalificeerd personeel.

Bron: www.groenpact.nl/groene-werelden

Opleidingsinstellingen, werkgevers en organisaties als UWV werken verspreid over het land samen aan gerichte opleidingstrajecten voor zij-instromers. Die projecten starten als er een veelvoorkomende vraag van werkgevers is. Zo zijn er – naast het leerwerktraject voor monteur in de glastuinbouw – ook trajecten voor aankomend hovenier, medewerker groenvoorziening en boomverzorger.

Zij-instroomtraject voor boomverzorger (ETW Europeaan Tree Worker)

In samenwerking met Groen Uitzendbureau, Praktijk Centrum Bomen en UWV worden werkzoekenden (ingeschreven bij UWV of gemeenten) opgeleid tot uitvoerend boomverzorger. Het leerwerktraject duurt 12 maanden en wordt afgesloten met het certificaat European Tree Worker. Tijdens het traject worden onderwerpen behandeld als flora en faunawet, boomveiligheid, sortimentsleer, groeiplaatsleer, snoeien en kroonveiligheid. Ook krijgen de kandidaten motorzaag-, klim- en hoogwerktrainingen. De modules worden in Apeldoorn gegeven. Daarnaast doen de kandidaten praktijkervaring op bij hoveniers, gemeentes of andere gespecialiseerde boomverzorgingsbedrijven. Gedurende de eerste 4 maanden van het leerwerktraject krijgen kandidaten van UWV vrijstelling van sollicitatieplicht en behouden ze hun uitkering. Voor de resterende 8 maanden van het traject gaan de kandidaten via Uitzendbureau Groen voor 32 uur per week aan de slag op een passende werkplek. Aan dit zij-instroomtraject kunnen werkzoekenden uit het hele land deelnemen die beschikken over mbo-niveau 3/4 en geen hoogtevrees hebben. Daarnaast is het belangrijk dat zij in het bezit zijn van rijbewijs B en geen moeite hebben met reisafstand.

Bron: UWV

Colofon

Uitgave

UWV arbeidsmarktinformatie- en advies

Postadres

Postbus 58285
1043 DL Amsterdam

Inlichtingen

lisan.vandenbeukel@uwv.nl
menno.wester@uwv.nl

Auteurs

Lisan van den Beukel
Menno Wester

Volg ons

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2023